

Juryrapport Herengracht Industrie Prijs 2024

De Herengracht Industrie Prijs is de prijs voor het beste interieurproject van Nederland. De prijs bestaat sinds 2014 en wordt iedere twee jaar uitgereikt. De winnaar ontvangt een trofee van de hand van Joep van Lieshout en een geldprijs ter waarde van € 2.500,-. Winnaars tot nu waren i29, Maurice Mentjens, Bedaux de Brouwer en het team Inside Outside / Civic Architects / Braaksma & Roos.

Deze editie is de vijfde en tevens laatste van de Herengracht Industrie Prijs. De projecten die deze keer in aanmerking komen, zijn in de jaren 2021, 2022 of 2023 opgeleverd in Nederland. De H.I.P. 2024 wordt uitgereikt op donderdag 30 mei 2024 in het Stedelijk Museum Amsterdam.

Werkwijze

In november 2023 komt de jury voor de eerste maal bijeen in Amsterdam. Anders dan bij de vorige edities, is vooraf geen thema geformuleerd. Ook de selectie van projecten is dit jaar anders verlopen, namelijk op voordracht van de leden van de jury en de partners van de prijs. Op de groslijst prijken uiteindelijk 126 projecten.

Vanwege banden met uitschrijvers dan wel juryleden, voert de jury de volgende projecten af van deze lijst: Adyen (TANK), kantoor NEOO en Nieuwe Spiegelstraat Amsterdam (Heyligers) en Paleis Het Loo (KAAN). Samengestelde projecten zoals Booking (UnStudio en Hofman Dujardin) en het Depot (MVRDV, John Körmeling, Concrete, Marieke van Diemen en Pipilotti Rist) beoordeelt de jury als ‘gesamtkunstwerk’.

Uit de groslijst is door de jury een short list samengesteld, waarop 32 projecten prijken. Uit deze lijst nomineert de jury uiteindelijk vijf projecten. Begin april krijgen de genomineerden de gelegenheid om tijdens een diner in Capital C hun project binnen drie minuten te pitchen. Niet lang daarna bezoekt de jury de vijf genomineerde projecten voor een uitgebreide bezichtiging. Direct na afloop bepaalt zij wie de winnaar van de H.I.P. 2024 is.

Nieuwe waarden

In alle vijf genomineerde projecten zijn bestaande gebouwen gerenoveerd en vernieuwd, respectievelijk geschikt gemaakt voor nieuw gebruik. Dit treedt in de praktijk steeds vaker op. Sloop en nieuwbouw met uitbreiding van het aantal vierkante meters zijn niet meer vanzelfsprekend. De jury juicht deze ontwikkeling toe.

In alle vijf genomineerde projecten staat de vraag centraal wat je met het interieur van een bestaand gebouw of structuur kunt doen. Daarbij valt op dat in deze projecten de bestaande architectuur min of meer wordt geaccepteerd. Ze zoeken niet naar een contrast met het al bestaande, maar gaan de dialoog aan en willen in sommige gevallen de architectuur ervan voortzetten. Dit vergt van de zijde van opdrachtgevers en ontwerpers de nodige toewijding.

Beide partijen lijken zich er steeds meer bewust van te zijn dat gebouwen langere tijd blijven staan. Tijdens hun levensduur behoeven ze op enig moment activiteiten van restauratie en renovatie. Dat leidt aan de kant van de ontwerpers tot een reflectie op de vraag wat de essentie van de opgave is, op wat is gebouwd en wat de architectuur ervan vormt. Opdrachtgevers staan op hun beurt meer open voor nieuwe benaderingen en andere gezichten. In deze editie constateert de jury dat dit in het ene project net iets overtuigender is verlopen dan in het ander project.

Nominaties

De vijf genomineerde projecten beschouwt de jury als evenzovele boeiende experimenten in de omgang met bestaande gebouwen. De vijf projecten verschillen onderling qua omvang en methode, maar getuigen alle van durf, of het nu gaat om historische gebouwen of relatief jonge complexen uit de twintigste eeuw.

Dit zijn de vijf nominaties (in alfabetische volgorde):

Bedaux de Brouwer, Museum Singer Laren (2022)

De nieuwe vleugel is een compacte uitbreiding, in lijn met de oorspronkelijke Villa De Wilde Zwanen uit 1911. In het interieur sluiten de nieuwe delen moeiteloos aan op het oude deel. Bedaux de Brouwer heeft in het ontwerp gekozen voor samenhang, zowel in exterieur als interieur. Met de ingetogen architectuur, verlichting en materialisering stelt de architect zich dienstbaar op aan de kunst. De nieuwe museumzalen voelen vertrouwd aan, mede dankzij de toepassing van eikenhouten vloerplinten en architraven. Deze benadering culmineert in de eikenhouten lambrisering van de tuinkamer. Vanuit de laatste kijk je uit op de tuin, maar blik je ook terug naar de villa, de plek waar het ooit begon.

Beyond Space en MVSA, Rijkskantoor Haarlem (2023)

Beyond Space maakte samen met MVSA een integraal ontwerp voor hergebruik van dit bestaande kantoorgebouw voor een periode van twaalf tot vijftien jaar. Na deze periode kan alles wat in het gebouw zit, een tweede of derde leven krijgen, is de bedoeling. In het ontwerp zijn de betonstructuur en de logische plattegrond aangehouden. Op de plekken waar de oorspronkelijke gevel naar binnen knikte, zijn nieuwe erkers aangebracht en vierkante meters gewonnen. Elementen als trappen, pantry's en balies zijn met behulp van felle kleuren onderscheiden. Dankzij deze trefzekere ingrepen opent het gebouw zich en ondergaat het een upgrade van energielabel F naar A++.

Civic Architects, Schoenenkwartier Waalwijk (2022)

Het Schoenenkwartier is een museum en centrum voor de schoenenindustrie dat door de bewoners van Waalwijk inmiddels in de armen is gesloten. Het is ondergebracht in een vleugel van het voormalige Stadhuis van Waalwijk, een ontwerp van architect Alexander Kropholler. Deze vleugel is door Civic Architects met een veelvoud aan architectonische ingrepen nieuw leven ingeblazen. Het ontwerp sluit aan op de oorspronkelijke architectuur, en maakt op een vrije manier gebruik van Krophollers idioom, zoals te zien is in de grote gezaagde openingen in de betonnen binnengevel van de nieuwe museumhal. Vanuit een oogpunt van duurzaamheid is veel aandacht besteed aan de keuze van materialen en de vraag hoe deze in de toekomst hergebruikt kunnen worden.

Office Winhov en Van Hoogevest Architecten, Stadhuis Den Helder (2023)

Het ontwerp voor het Stadhuis van Den Helder plaatst zich bewust in een traditie waarin architectuur en interieur onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Het stadhuis bestaat uit twee verschillende gebouwen op de voormalige rijkswerf Willemsoord, die sterk verbonden zijn met het militaire verleden van deze havenstad. Met de herbestemming tot stadhuis krijgen zij een duurzame toekomst die aansluit op de geschiedenis van Den Helder. Het nieuwe Huis van de stad verleent het democratisch bestuur een zichtbaar podium en vormt een forse impuls voor de verdere ontwikkeling van Willemsoord.

Studioninedots, Lieven de Key HQ Amsterdam (2021)

Het kantoorgebouw bestaat uit een ensemble van drie verschillende gebouwen rond een voormalige parkeerplaats. In dit ensemble speelt Studioninedots een complex spel met stedenbouw, architectuur en interieur. De parkeerplaats is getransformeerd tot een groene oase. Daarnaast zijn de plinten van de drie architectonisch gezien totaal verschillende bouwwerken op behendige wijze open gemaakt. Zo laten alle activiteiten op de begane grond zich met elkaar combineren. Spil in het ontwerp is de groene ontmoetingstrap, een niet te missen schakel in de activiteiten die in de werkomgeving worden ontplooid.

Beoordeling nominaties

De jury is onder de indruk van de verrassende oplossingen die deze projecten bieden en de boeiende ruimtes die in de gebouwen zijn gecreëerd. In de projecten vormt het interieur een onlosmakelijke laag van architectuur. Het is niet als make-up op de structuur aangebracht. In de projecten is gepoogd om structuur en ruimte zodanig op elkaar aan te sluiten, dat ze elkaar als het ware lijken te kussen. Tot slot is in de projecten op uiteenlopende wijze geprobeerd om duurzaamheid in de tijd zichtbaar te maken, het interieur te wapenen tegen de tand des tijds en het zodanig flexibel te maken dat het zich kan aanpassen aan nieuwe bestemmingen.

Bij de beoordeling van de projecten hanteert de jury vijf criteria. Naast de vraag of het interieur ruimtelijke kwaliteit kent in termen van verhoudingen, materialiteit, licht en akoestiek (ruimtelijkheid) en de vraag of het conceptueel sterk is en in staat is te verleiden (sensibiliteit), let de jury op de verweving van interieur en architectuur en de mate waarin een interieur zodra het zijn functie verliest, een andere bestemming kan krijgen (flexibiliteit). Als laatste vraagt de jury zich steeds af of een interieur effectief is. Uiteindelijk blijkt één van de projecten op deze vijf criteria maximaal te scoren waarmee het de andere vier projecten in de schaduw stelt.

En de winnaar is ...

Met het project Stadhuis Den Helder zijn Office Winhov en Van Hoogevest Architecten erin geslaagd de band van de stad met haar marine cultuur te vernieuwen en van beide historische werfgebouwen een goed functionerend en enerverend stadhuis te maken. Tegelijkertijd hebben zij met deze ingreep een lang verwaarloosd gebied opnieuw weten te verbinden met de stad.

Het stadhuis is op trefzekere wijze ondergebracht in twee gebouwen. De jury rept van een poëtisch interieur en is onder de indruk van de consequentheid waarmee de architectonische benadering in beide gebouwen is doorgevoerd.

In de vroegere Mastenloods is van een van de vier parallelle beuken een publieke straat gemaakt waar de raadszaal, de trouwzaal, de balies, het werkcafé en het vergadercentrum aan liggen. De houten draagconstructie, met daarop de namen van de zeelieden, vormt een overtuigend beeld van het interieur. Voor de invulling met houten wanden deed de architect een geslaagd beroep op het kleine opzichtershuis in een van de hoeken van de hal.

De voormalige Zeilmakerij is getransformeerd tot een zeer werkbaar stadskantoor. In het betonnen skelet ervan is een vide over drie verdiepingen gemaakt, die het hart van dit gebouw vormt. Alle werkplekken liggen aan de buitengevel. Door de benodigde techniek onder te brengen in de vloeren, zijn constructie en plafonds in het zicht gebleven en is het stoere karakter van het pand behouden. De betonnen buitengevel is opgefrist met stalen gevelpanelen en eigentijdse ramen.

Stadhuis Den Helder staat daarmee symbool voor een veelbelovende omgang met bestaande gebouwen. Binnen deze benadering is aangesloten op de identiteit van het gebouw en zijn op basis van architectonische en typologische overwegingen geslaagde ingrepen voorbereid. Dankzij deze ingrepen hebben de gebouwen nieuwe eigenschappen gekregen die aansluiten op de stad als geheel. Office Winhov spreekt van een analoge methode waarbij architectuur en interieur twee kanten van dezelfde medaille zijn en de historische continuïteit voorop staat.

Tot slot onderkent de jury dat in deze opgave het interieur enorm aan belang wint. In transformatieprojecten gaat architectuur de dialoog aan met het bestaande. Willen dergelijke opgaven slagen, dan zal de sturing vanuit het interieur versterkt moeten worden, zo is wel duidelijk. Het Stadhuis in Den Helder markeert het moment waarop het interieur weer een volwaardig onderdeel van de architectuur is.

Stadhuis Den Helder door Office Winhov is de overtuigende winnaar van H.I.P. 2024 en de bekroning van dit interieur vormt een waardige afsluiting van de Herengracht Industrie Prijs.

Samenstelling jury Herengracht Industrie Prijs 2024

Dikkie Scipio, KAAAN Architecten, voorzitter; Harm Tilman, VivaArchitectuur, secretaris; Abdessamed Azarfane, Dura Vermeer; Willem Heyligers, Heyligers Architects; Aura Luz Melis, Inside Outside (winnaar H.I.P. 2021); Sanne Schenk, TANK Interior Design Agency; Willem Sijthoff, Capital C / Sijthoff Media Groep